

De nachtmerrie voor elke imker: Amerikaans vuilbroed (*Paenibacillus larvae*) in het volk! Foto Wikipedia

Nationaal Referentie Laboratorium voor Bijenziekten

Tekst: Dirk-Jan Valkenburg, Marc Hendriks en Bram Cornelissen (Wageningen University & Research)

De bijenhouderij is hoofdzakelijk een hobbymatige sector met slechts enkele tientallen beroepsimkers. Er zijn geen wettelijke vereisten met betrekking tot het houden van bijen. Wel is er een aangifteplicht van een aantal destructieve ziekten. Bijengezondheidscoördinatoren spelen een rol in het herkennen van symptomen van bijenziekten en hebben een uitvoerende taak in het draaiboek van deze aangifteplichtige ziekten. Het aanpakken van aangifteplichtige ziekten is wettelijk bepaald. EU-wetgeving verplicht lidstaten om hier een aantal zaken voor te regelen.

Dit betekent onder andere dat vanaf 2019 in opdracht van het ministerie van LNV een Nationaal Referentie Laboratorium voor Bijenziekten (NRL) is gevormd. Het NRL is een Wettelijke Onderzoekstaak (WOT) en valt formeel onder de WOT Besmettelijke Dierziekten die wordt aangestuurd vanuit Wageningen Bioveterinary Research (WBVR). Maar de kennis over bijenziekten ligt bij bijen@wur (onderdeel van Wageningen Plant Research, WPR). Daarom zal bijen@wur de WOT coördineren en werken deze twee onderdelen van Wageningen Research samen om het NRL vorm te geven.

Het NRL zal zich gaan richten op de uitvoering van de wettelijke taken met betrekking tot de aangifteplichtige bijenziekten en belagers: Amerikaans vuilbroed (AVB), kleine bijenkastkever (KBK) en de Tropilaelaps mijtziekte (TMZ). Het takenpakket betreft de diagnose van deze ziekten en belagers bij een verdenking (in opdracht van de NVWA), het ontwikkelen en onderhouden van kennis en expertise en het adviseren en informeren van de overheid en sector.

Amerikaans vuilbroed is een inheemse ziekte veroorzaakt door de bacterie *Paenibacillus larvae*. Op jaarbasis zijn er 1 à 2 AVB-uitbraken. AVB is een erg besmettelijke ziekte, waardoor het van groot belang is dat een uitbraak snel en grondig wordt aangepakt. De andere twee belagers, kleine bijenkastkever en Tropilaelaps mijten, zijn invasieve exoten, die nu nog niet in Nederland voorkomen. Verwacht wordt dat een introductie van deze belagers grote nadelige gevolgen kan hebben voor de bijenhouderij. Een tijdig ingrijpen bij een introductie kan er mogelijk voor zorgen dat vestiging in Nederland wordt voorkomen of uitgesteld. In 2014 is de kleine bijenkastkever in Zuid-Italië aangetroffen,

waar sindsdien een populatie is gevestigd. Het is aannemelijk dat de kleine bijenkastkever zich ook in Nederland kan vestigen.

Tropilaelaps mijtziekte is een verzamelnaam voor twee mijtsoorten van het geslacht *Tropilaelaps* die in Zuidoost-Azië voorkomen en samenleven met verschillende honingbijsoorten. In tegenstelling tot AVB en KBK, komt de ziekte niet in Europa voor. Beide soorten parasiteren het broed van honingbijen en ze zijn van broed afhankelijk voor de overleving en voortplanting. Volken van de westerse honingbij kunnen als gevolg van een besmetting instorten.

Het NRL is in 2019 gestart en tot 2021 zijn de activiteiten erop gericht om zowel de organisatie als de inhoudelijke kennis en kunde te ontwikkelen om de wettelijke onderzoekstaken naar behoren uit te voeren. Dit zal in samenspraak met het ministerie van LNV plaatsvinden. Daarnaast zal het NRL een actieve rol gaan spelen in het op peil houden van het kennisniveau van de Bijengezondheidscoördinatoren ten aanzien van de aangifteplichtige ziekten. ●